

שיחת השבוע

ערב שבת-קודש
פרשת ואתחנן (נחמו)

הגיליון השבועי לכל יהודי 866

י' במנחם-אב התשס"ג
(8.8.03)

יוצא לאור על-ידי צעירי-אגודת-חב"ד — המרכז ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל' 03-9607588 • עורך: מנחם ברוד • יו"ר: הרב יוסף-יצחק אהרונוב

נחשוב טוב — יהיה טוב

ימי הנחמה מפיחים בנו מחדש את התקווה ואת האופטימיות, שהן מקורות של כוח ושל עוצמה גם בימים קשים. עצם האמונה והביטחון שיהיה טוב — מקרבים את הטוב

השבוע אנו עדים לחילופי אווירה. מתחושת האבל והצער של שלושת השבועות, אנו נכנסים לימי הנחמה של 'שבעה דנחמתיא'. בשבוע הבא יחול יום שמח ביותר — ט"ו באב — שעליו אמרו חז"ל: "לא היו ימים טובים לישראל כחמישה-עשר באב וכיום-הכיפורים". יום זה מסמל את העלייה שבאה לאחר הירידה, ואת הגאולה שבאה לאחר הגלות.

כך מסייע אותנו לוח-השנה היהודי במסלול שיש בו תחנות רבות, שכל אחת ואחת מהן מעוררת בנו תחושות נבדלות. החגים, המועדים, החודשים — כל אחד ואחד מהם משרה אווירה אחרת, מדגיש צדדים אחרים בחיי היהדות, וכך נוצר הגיוון המיוחד שמאפיין את חייו של יהודי.

מתקרבים לסוף המסע

ימי הנחמה מפיחים בנו מחדש את התקווה ואת האופטימיות, שהן מקורות של כוח ושל עוצמה גם בימים קשים. פתגם חסידי ידוע, שהרבי מליובאוויטש היה מדגישו תמיד, אומר: "תחשוב טוב — יהיה טוב". עצם המחשבה האופטימית, עצם האמונה והביטחון שיהיה טוב — מקרבים את הטוב ופועלים שאכן יהיה טוב.

מצד אחד צריכים להיות ערים לרע, לסכנה, לכאב. הדבר נחוץ כדי למנוע תחושת רפיון ואי-עשייה. כביכול אם ממילא הכול טוב ויהיה טוב, לשם-מה להתאמץ? לכן בהחלט צריכים לדעת שהדברים אינם מוכתבים מראש, ובידינו לחסוך ייסורים בלתי-רצויים ועיכובים מיותרים.

ימי בין-המצרים גם רומזים לנו, שלו היינו מתאמצים יותר, מתחזקים יותר, מרבים יותר באור של תורה ומצוות — אולי כבר לא היינו צריכים להתאבל. ועם זה, לאחר שחולפים ימי האבל, מעתה עלינו להתרכז בנחמה, בתקווה ובאמונה המוחלטת בטוב הקרוב.

האופטימיות שלנו נסמכת לא רק על אמונה וביטחון שצריכים ללוות יהודי בכל מקום ובכל זמן, אלא על בחינה אמיתית של תקופת חייו.

כאשר הספינה מתקרבת אל החוף, עלולים לצוץ גלים גבוהים שמטלטלים אותה מעלה ומטה, ומקשים לראות את הסביבה. אולם מי שמסוגל להתרומם מעל הגלים ולעלות לראש התורן, רואה את הספינה מתקרבת אל חוף-המבטחים.

זו הגרתם המדוייקת של הימים האלה. עוברות עלינו טלטלות עזות ואנו יודעים עליות ומורדות, אולם בה-בשעה ברור לנו כי זה סוף המסע הארוך של עם-ישראל בגלותו, ועוד מעט נעגון בחוף-המבטחים של הגאולה. באוזנינו מהדהדים דבריו הברורים והחד-משמעיים של הרבי מליובאוויטש, שאנו עומדים על סף הגאולה האמיתית והשלמה ממש. מכאן האופטימיות והתקווה הממלאות את ליבנו.

להתאחד בציפייה

העובדה שהגאולה קרובה כל-כך אינה אמורה להשאיר אותנו מלאי תקווה ואופטימיות בלבד, בלא פעולה אקטיבית. אדרבה: דווקא מפני שאנו חיים ברגעים האחרונים של תקופת הגלות, כאשר חבלי המשיח מתעצמים, יש חשיבות עצומה לכל פעולה ומעשה. זה הזמן להרבות בתפילה על הגאולה; להוסיף בלימוד תורה (ובמיוחד בסוגיות הגאולה וביאת המשיח), להגדיל את מתן הצדקה; ולעסוק יותר בעשיית מצוות ומעשים טובים.

רבי חיים-אלעזר ממונקאטש אומר, שעלינו ללמוד ממש רבנו שהתפלל 515 תפילות (כמניין 'ואתחנן') כדי שייכנס לארץ, אלא שהקב"ה אמר לו "רב לך". אולם לנו אין הקב"ה אומר "רב לך", אלא הוא אף מצפה לתפילותיהם של ישראל, שיבקשו את הגאולה, ו"על-כן בוודאי כעת מצווה רבה להתפלל ולשפוך נפשו רק על ככה".

הציפייה לגאולה והתפילה לביאת המשיח — צריכות לאחד את כל שכבות העם. כולנו כאיש אחד צריכים לבקש מהקב"ה את הגאולה האמיתית והשלמה, ואז נזכה לראות בנחמה הגדולה, הנחמה הכפולה — בביאת משיח-צדקנו ובבניין בית-המקדש השלישי במהרה בימינו.

ספרים

ביאור תניא

מאת הרב יקותיאל גרין
בהוצאת המחבר

לפנינו המשכה של הסדרה 'משכיל לאיתן', ביאור מקיף על ספר התניא. הספר זה מבאר את הפרקים ז'ח בשער הייחוד והאמונה, שבהם נידונים יסודות מרכזיים באחדות ה'. 299 עמ'. טל' 03-9606733.

עבודה שבלב

מאת שלמה אנגל
בהוצאת הסוכנות היהודית

הספר מציג את עולמה הרוחני של היהדות, כפי שהיא משתקפת בתפילת שחרית הנאמרת בעם-ישראל מדורי-דורות. 393 עמ'. טל' 03-9733137.

הרבי הקדוש מסלונים

מאת יעקב ה' ואברהם א'
בהוצאת המחבר

סיפור חייו ופועלו של האדמו"ר רבי אברהם מסלונים, שנסתלק בשנת תשמ"א. הספר מנוקד ומתאים גם לילדים. 321 עמ'. טל' 08-8657049.

נשות עם-עולם

מאת בתיה זנובסקי
בהוצאת פלדהיים

זה הכרך השני העוסק בתיאור דמויותיהן של הנשים הגדולות המתוארות בתורה. כרך זה מוקדש לאימהות, רחל ולאה, זלפה ובלהה. 224 עמ'. טל' 02-6513947.

זמני השבוע

יְוֹשֵׁלִים ת"א	חִיפָה	בִּאר־שֶׁבַע	אֵילַת	נִירִיזֶק					
7:46	7:04	7:11	7:02	7:10	6:55				
8:49	8:04	8:10	8:12	8:11	8:09				

פרקי-אבות: פרק ד

פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il

דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולכשרות

נא לשמור על קדושת הגיליון

מיזוג המעלות מביא נצחיות

התחתון — היא עתידה לחלוף ולהיפסק. כמו־כן הזדככות שבאה מלמטה, אם אין בה העוצמות האין־סופיות של ההתגלות האלוהית שבאה מלמעלה — עתידה אף היא להגיע אל קיצה. בזה ייחודו של הבית השלישי, שבו יתמזגו שתי המעלות הללו, וזו משמעותה של הנחמה הכפולה.

משה ויהושע

עניין זה מסביר מדוע הכניסה לארץ־ישראל לא הייתה על־ידי משה אלא על־ידי יהושע דווקא. משה עניינו גילוי מלמעלה, ואילו יהושע מייצג את עבודת העולם התחתון. לכן נזקקו למלאכת הכיבוש והחלוקה של הארץ — מכיוון שבירור העולם התחתון כרוך בעבודה ממושכת, הדורשת זמן.

פרשת השבוע טומנת בחובה את המיזוג של מעלת משה רבנו עם היתרון המיוחד של עבודת יהושע, דבר שמביא את הגאולה הנצחית ובניין בית־המקדש הנצחי, שזה גם עניינה של הפטרה — "נחמו נחמו עמי".

(ספר השיחות תנש"א, כרך ב, עמ' 736)

כאן אפוא מתעוררת השאלה, איך ההפטרה מתאימה לתוכנה של הפרשה? הפרשה עוסקת במניעת כניסתו של משה רבנו לארץ ובשורש הגלות והחורבן, ואילו ההפטרה מדברת על הנחמה הגדולה שתהיה בגאולה הנצחית ובבניין בית־המקדש השלישי — והלוא ידוע שההפטרות הן "מעניין הפרשיות, דומה בדומה"!

דרוש שילוב

על עניינה של הנחמה הכפולה מוסבר, שלכל אחד משני בתי־המקדש הייתה מעלה ייחודית, ובבית השלישי יתמזגו השתיים. המעלה של הבית הראשון — שהאירה בו התגלות אלוקית עצומה מלמעלה. בבית השני לא הייתה התגלות אלוקית גדולה כזאת (ולכן חסרו בו חמישה דברים), אולם היה בו היתרון של ההזדככות והעלייה שבאה מלמטה, מצד העולם התחתון.

כל אחת משתי המעלות הללו כשהיא לעצמה, אין בה קיום נצחי. עם כל מעלתה של ההתגלות האלוהית שבאה מלמעלה, כשאין היא מתחברת עם הזדככות של העולם

ברפרשת ואתחנן מספר משה רבנו על תפילותיו ובקשותיו שיזכה להיכנס לארץ־ישראל, ועל כך שלא נענה — "ויתעבר ה' בי למענכם ולא שמע אליי", ועד שהקב"ה אמר לו שלא יבקש עוד בעניין הזה, "כי לא תעבור את הירדן הזה".

אמרו חז"ל, שאילו היו בני־ישראל זוכים, הייתה הכניסה לארץ נעשית על־ידי משה רבנו, ואז הייתה כניסתם לארץ נהפכת לגאולה השלמה, ולא היו גולים עוד לעולם וגם בית־המקדש היה קיים קיום נצחי. בפועל לא זכו לכך והכניסה לארץ הייתה על־ידי יהושע, ולכן זו לא הייתה גאולה שלמה, ולאחר מכן באו הגלות והחורבן.

הפרשה וההפטרה

נמצא אפוא שפרשת ואתחנן מדגישה את שורש הגלות והחורבן. עם זה, ההפטרה עוסקת בנחמה שהקב"ה מנחם את ישראל — "נחמו נחמו עמי". על נחמה זו אמרו חז"ל שהיא "נחמה בכפליים", על הבית הראשון ועל הבית השני, שכן הגאולה תהיה נצחית וגם בית־המקדש השלישי יתקיים לנצח.

מן המעייין

נושא השבוע: עושר

מתחוויר לעיתים קרובות שבעצם אין העני חכם פחות מן העשיר, אלא "עושה כולם ה" — זה רצון ה' שהעשיר יהיה עשיר והעני יהיה עני.

(פניני תורה)

אמרת השבוע

"לא אראה ולא אדבר"

רבי דוד־משה מצ'ורטקוב השתוקק כל ימיו לעלות לארץ־ישראל, אך משאלתו לא עלתה בידו. פעם אחת עמדו חסידים ליד דלת חדרו ושמעו אותו מתהלך בחדר אנה ואנה, בחוסר־מנוחה, ואומר:

"ריבוננו־שלי־עולם, מה אכפת לך אם אעלה לארץ־ישראל? מבטיח אני לך כי לא אראה בה שום דבר רע, לא אדבר בה סרה, ולא אתרעם על שום דבר שיראו עיניי — הכול אעשה ובלבד שתעלני לשבת בארמת־הקודש".

העני שבע באמת

שאל עשיר אחד את רבנו הזקן בעל התניא: הנני עושה צדקה וגמילות־חסדים לרוב, אך מציקה לי השאלה אם זה מצד האמת, כי הכסף שאני מוציא אינו נחשב אצלי להוצאה גדולה, מאחר שאני עשיר גדול. ענה לו הרבי: אבל העני, בזכות הצדקה שלך, נעשה שבע באמת...

יותר מדי — מזיק

מי שממונו רב מדי, הריהו אדם שהדם שבגופו רב מדי. כמות דם גדולה מדי מזיקה ונדרשת הקזה. כך גם בריבוי הממון, יש להקזי ממנו ולתיתו לצדקה.

(בינה לעתים)

רצון ה'

"עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה" (משלי כב,ב). העשיר רגיל לחשוב שהגיע לעושרו בזכות שכלו וחכמתו הרבה. כנגד זה נוהגים לראות בעני לא־יוצלח, שלא הגיע למעמד כלשהו בגלל חוסר יכולת והעדר כישרון. אבל לאמתו של דבר, כאשר העשיר והעני נפגשים,

בין עושר לחכמה

"ובקרך וצאנך ירביון וכסף זהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה" (דברים ח,יג). בזמן שרכושו של אדם גדל וכספו זהבו מתרבים, אזי "וכל אשר לך ירבה" — הוא נעשה בעיני הבריות למזון, חכם ומושלם בכל המעלות.

(של"ה)

עניות בזמן

יהודי אחד התפאר לפני ה'חפץ חיים' שהקב"ה זיכהו בעושר ולא חסר לו דבר. אמר לו ה'חפץ חיים': ראוי לך לקבוע בכל יום שעות אחדות ללימוד תורה. ענה העשיר, שאין לו פנאי. הגיב ה'חפץ חיים': אם־כן הרי אתה אביון שבאביונים. אם זמן אין לך, מה יש לך? אין לך עני מעני בזמן.

אליה וקוץ בה

אליה שמנה היא העשירות אבל קוץ גדול תקוע בה. מעטים הם היודעים לשלוף ולחלץ את הקוץ מן האליה.

(אדמו"ר הרי"צ מליובאוויטש)

תפקיד משמים

יש רודפים אחר הכבוד והוא בורח מהם, ויש נמלטים מן התהילה אך היא דולקת בעקבותיהם. הגאון רבי חיים-צבי מנהיימר נמנה עם האחרונים.

כבר משחר ילדותו ניכרו בו כישרונות עילויים. בהיותו בן תשע היה תלמיד מן המניין בישיבתו של הגאון רבי קאפל חריף, רבה של וורובי. לא ארכו הימים והנער הצעיר התקבל לישיבתו של הגאון רבי בנימין-זאב, בעל 'שערי תורה'. בטרם מלאו לו שלוש-עשרה שנים נפתחו לפניו שערי ישיבתו המהוללה של הגאון רבי משה סופר, בעל ה'חתם סופר', בפרשבורג.

כשגדל והיה לאיש, נודעו למדנותו וחריפותו בכל המדינה. אפילו גויים העריכוהו מאוד ולא-אחת באו לפניו, כדי שיפסוק להם במחלוקותיהם.

מעשה אירע ביהודי שקנה פרה מסוחר בקר גוי, ולאחר שכבר שילם את מחירה ביקש מהמוכר להוביל את הפרה אל ביתו. פתאום התכחש הגוי לעסקה וטען כי הפרה שלו היא וכי מעולם לא מכרה לאיש.

תבע היהודי את המוכר בערכאות. האמין השופט ליהודי, בהכירו אותו כאיש-ישר ובהיות המוכר ידוע כנוכל מועד. אף-על-פי-כן התקשה להוכיח את צדקת היהודי ולפסוק לטובתו.

בא השופט אל רבי חיים-צבי לבקש ממנו עצה. "שלח לבית המוכר פלוגת שוטרים לחפש אחר כסף מזויף", יען רבי חיים-צבי. לא ירד השופט לסוף דעתו ובכל-זאת נהג כעצתו. כשהגיעו השוטרים לבית המוכר והציגו לו צד-חיפוש אחר כסף מזויף, נתקף הלה פחד. "אין ברשותי שום כסף מזויף!", קרא. כעבור רגע התעשת: "אם בכל-זאת תמצאו כאן מטבעות מזויפים, הרי הם בוודאי המטבעות שקיבלתי אתמול מיהודי פלוגי, שקנה ממני פרה..."

הודאה מפורשת זו מפי המוכר אפשרה לשופט לפסוק לטובת היהודי.

אולם על-אף חוכמתו הרבה וגאונותו בתורה סירב רבי חיים-צבי לקבל עליו את נזר הרבנות שהציעו לו קהילות חשובות. עניו אמיתי היה וראה את עצמו מי שאינו ראוי לכך. לאחר נישואיו שלח ידו במסחר והתפרנס בכבוד.

באחד מביקוריו בפרשבורג סר אל רבו ה'חתם סופר'. זה הפציר בו – ולא בפעם הראשונה – לקבל עליו עול רבנות. "רבי!", הגיב בהתרגשות,

"עקיבא, ניחמתנו"

חיי האדם משולבים בצער, סבל וצרות. אין אדם בלי צרות, ויש בני-אדם שחיהם רצופים סבל וייסורים. תורת החסידות מתמודדת עם השאלות הללו, והיא מסבירה כיצד יהודי יכול לקיים במועל את מאמר חז"ל, שצריך אדם לברך על הרעה כשם שמברכים על הטוב.

ברוח זו מסביר הרבי מליובאוויטש (ליקוטי-שיחות כרך יט עמ' 67; כרך כט עמ' 377) את הסיפור בגמרא (סוף מכות) על רבי עקיבא וחבריו שעלו לירושלים, וראו שועל יוצא מבית קודש-הקודשים. התחילו הם לבכות, ואילו רבי עקיבא צחק. ואז התפתחה ביניהם השיחה הזאת: "אמרו לו, מפני-מה אתה משחק? אמר להם, מפני-מה אתם בוכים? אמרו לו, מקום שכתוב בו 'והזר הקרב יומת', ועכשיו שועלים הילכו בו – ולא נבכה! אמר להן, לכך אני משחק".

רבי עקיבא הסביר, שהוא רואה בשועל זה את מילוי נבואתו של אוריה ("ציון שדה תחרש"), ולכן עכשיו הוא בטוח במילוי נבואתו של זכריה ("עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים"). על כך אמרו לו: "עקיבא ניחמתנו, עקיבא ניחמתנו".

נחמה איכותית

כפל הלשון "עקיבא ניחמתנו, עקיבא ניחמתנו", מתאים לבשורת הנחמה על הגלות והחורבן, שאף היא מופיעה בכפל לשון: "נחמו נחמו עמי" (ישעיה מ, א). אומר על כך המדרש (ילקוט שמעוני ישעיה שם; איכה רבה סוף פ"א): "לקו בכפליים ומתנחמים בכפליים". אלא שעלינו להבין את משמעותה של נחמה כפולה זו – באיזה מובן היא תהיה כפולה?

יש נחמה כפולה במובן כמותי. למשל, אדם שביתו עלה באש יתנחם כאשר יקבל בית אחר תמורתו. ואם ייתנו לו בית גדול ומפואר פירשניים מביתו הראשון – זו נחמה כפולה, כפולה בכמות. אך יש נחמה כפולה באיכות. נחמה רגילה משאירה את הצער ואת עוגמת-הנפש, אלא שהיא נותנת פיצוי תמורתם; אולם נחמה כפולה מוחקת ומסלקת לגמרי את הצער, ואף מגלה לאדם שגם הדבר שנראה לו מצער וכואב, היה בעצם טוב.

דוגמה לכך אנו מוצאים בסיפור הגמרא (תענית כא, א; סנהדרין קח, ב) על נחום איש גש-זו. הוא הולך דורון לקיסר, ובדרך החליפו בעלי האכסניה את תכולת התיבה בעפר. הקיסר רצה להורגו, אולם הוא האמין ש"גם זו לטובה". ואכן, לבסוף קרה הנס ואותו עפר נהפך לכלי-נשק, שבאמצעותם ניצח הקיסר את אויביו, והוא גמל על כך לרבי נחום. אז התברר, שהחלפת תכולת התיבה בעפר לא הייתה מלכתחילה דבר רע, אלא טוב נפלא, שרק לא היה גלוי וידוע. זו נחמה כפולה – נחמה שמגלה שמעולם לא היה כאן רע אלא טוב צרוף.

כבוא העת נבין

סוג זה של נחמה אין להבינו בתקופת הגלות, משום שלו היינו מסוגלים לראות את הטוב שבגלות, לא היינו מצטערים עליה ולא היינו מבקשים מהקב"ה לגאלנו. לכן יצר הקב"ה מצב, שהגלות נראית לנו רע גמור, כדי שהתייחסותנו כלפיה תהיה כאל דבר שלילי בתכלית. ואולם כשתבוא הגאולה, תבוא גם הנחמה הכפולה. ואז, בדרך נעלמה מבינתנו, נראה ונחוש את הטוב שהיה טמון בגלות עצמה.

אור-אז יפקחו פתאום עינינו וניווכח כי אפילו המאורעות האפלים ביותר של הגלות, אפילו ההשפלה היתרה של כבוד שמים וכבוד ישראל, לא היו אלא כלי נעלם לטוב שיתגלה בזמן הגאולה. אז נבין, שאף אימי הגלות נבעו מ'החסדים המכוסים' של הקב"ה, ונודה לו על כך: "אודך ה' כי אנת בי" (ישעיה יב, א). זאת הנחמה הכפולה, נחמה שהופכת את הצער לטוב.

"מימי לא עלתה מחשבה זו בראשי; מי אני ומה אני; איני ראוי לכך!".

ה'חתם סופר' לא קיבל את השתמטותו והוסיף לדרוש ממנו במפגיע כי ייעתר לאחת ההצעות שקיבל מן הקהילות היהודיות, אולם רבי חיים-צבי עמד בסירובו.

נוכח עקשנותו של התלמיד, נאנח

לרגל מסחרו ליריד השנתי הגדול שבעיר אלמוץ.

באמצע הדרך, ליד יער עבות, הגיחה לפתע מסבך העצים תבורת שוודים אימתניים והם דרשו ממנו את כל כספו. מחזותם של השוודים ומהתנהגותם נראה היה כי אף אם תמולא דרישתם, קלוש הסיכוי לצאת מידיהם בחיים.

כעבור שנייה הגה מוחו של רבי חיים-צבי רעיון. "הקשיבו לעצתי", פנה אליהם. "הכסף שבכיסוי מועט הוא ומוכן אני למוסרו לכם, אולם הכסף הגדול עוד לפני. את עדר השוורים שלי שלחתי ליריד באלמוץ כבר לפני כמה ימים. הניחו לי ואסע ליריד, אמכור את השוורים ואשוב משם כשכיסוי מלאים. אור-אז יהיה שללכם רב..."

השוודים התפתו לרעיונו של רבי חיים-צבי. ברגע הראשון חשש שמא יחזרו בהם מהסכמתם כאשר יקלטו כמה הצעות מופרכות, אך בראותו את השוודים נסוגים לעבי היער, האייץ בסוסי ודהר מהמקום לעבר אלמוץ.

בראשו כבר תכנן רבי חיים-צבי את צעדיו הבאים. הוא הכיר דרך אחרת מאלמוץ לביתו, והתכוון לעשות בה את הדרך חזרה. ואמנם כך נהג. כשבכיסו הרווח הנכבד שהניבו עסקיו ביריד, שב רבי חיים-צבי לביתו בדרך אחרת וניצל מידי השוודים.

חלפו כמה ימים. השעה הייתה שעת לילה מאוחרת, ורבי חיים-צבי שקד על תלמודו. לפתע נפרצה דלת ביתו וחבורת שוודים פרצה פנימה. ליבו של רבי חיים-צבי פג. פני השוודים לא היו חדשות לו.

"חשבת להתל בנו, מה?", אמר ראש החבורה ונחר בבזו. בתוך דקות מעטות רוקן כל ביתו של רבי חיים-צבי מכל הכסף והרכוש שהיה בו. הכול הועמס על צמד עגלות רתומות לסוסים מהירים שחיוכו מחוץ לבית. השוודים ביצעו את מלאכתם במהירות וביסודיות והותירו מאחוריהם קירות חשופים. בבת-אחת היה רבי חיים-צבי מסוחר אמיד לחסר-כול.

ימים אחדים לאחר מכן קיבל רבי חיים-צבי פנייה מקהילת שוטלסדורף לכהן כרבה. דברי רבו ה'חתם סופר', בעת פגישתם האחרונה, הדהדו בראשו: "לפעמים נגזר על האדם למלא תפקיד מסויים, ואז עצם הדבר אינו נתון לבחירתו. הבחירה שלו היא אך-ורק באיזו דרך יקבל את התפקיד. בר-במקום החליט להיעתר לבקשה.

לימים העתיק את כס רבנותו לוורובי, ולאחר מכן נקרא לכהן פאר כרבה של קהילת אונגוור המעטייה. רבי חיים-צבי מנהיימר ברח מן הרבנות אך היא דרפה אחריו וגם השיגה אותו.

נציפייה לנאורה "למה הדבר דומה, למי שנקצץ כרמו, למי מנחמים, לא לבעל הכרם? כך ישראל, כרמו של הקב"ה... מי צריך להינחם, לא אני? הווי 'נחמו נחמו' – נחמוני נחמוני עמי" (מדרש זוטא איכה פרשה א)

עקרונות הפסיכולוגיה במשנת חז"ל

את כל סוגי הרגשות האפשריים ובהם כעס, חרון, נחת-רוח, שמחה, נקמה, אהבה, שנאה ואפילו עלבון. רק גרש אחד לא קיים – פחד."

כשמוגיעים אליו לטיפול יהודים מאמינים הוא מציע להם, בין השאר, "לדבר עם הקב"ה". "אני שואל מטופלים, 'מתי בפעם האחרונה שוחחתם עם הקב"ה? יש שעונים לי, כי הם עושים זאת שלוש פעמים ביום. 'איני מדבר על אמירת נוסח קבוע, אני מבהיר להם, 'אלא פשוט לדבר; לפרוק את המטען שעל הלב, לבקש, לנהל דר-שיח אמיתי ואינטימי."

להיכנס לנפש הזולת

עוד דוגמה מהספר: "אמר רבי עילאה משום רבי אלעזר בן רבי שמעון, כשם שמצווה על אדם לומר דבר הנשמע, כך מצווה עליו שלא לומר דבר שאינו נשמע". לשם כך, טוען פרופ' רוזנהיים, צריך להיכנס לנפשו של הזולת ולאמוד את הקיבולת שלו. דוגמה נוספת היא סדרה של חלומות המופיעה בפרק הרואה, במסכת ברכות, ולצידם פתרונות של רבי ישמעאל. לפי רוזנהיים, "מדובר בפסיכואנליזה לכל דבר".

"מי שאינו ער להיבטים הפסיכולוגיים שבדברי חז"ל, מוותר על הלחלוחית שבהם ומחמיץ חלק מן החוויה שבהיותו יהודי", הוא מסכם.

הפרופ' רוזנהיים: פסיכואנליזה לכל דבר

בוסטון. "למה פסיכולוגיה? פשוט נמשכתי לה. תמיד אהבתי להקשיב לבני-אדם", הוא אומר.

לדבר עם הקב"ה

רוזנהיים עוסק לא רק בתאוריה אלא גם בצדדים המעשיים של הפסיכולוגיה. הוא מקשיב לאנשים ומושיט להם עזרה נפשית, בעזרת העשרת הידע המקצועי שלו על-ידי מקורות חז"ל שהוא בקי בהם. אחד הפרקים בספרו, למשל, עוסק בביטויים של 'רגשות' המיוחסים, כביכול, לקב"ה. "מעניין", אומר רוזנהיים, "כי בהקשר זה אפשר למצוא במקורותינו

שיחה עם הפרופ' אליהו רוזנהיים מכפר-הרא"ה מעניינת כל ימות השנה. אך בנקודת התפר שבין האבל לנחמה – שני סוגי רגשות מרכזיים ביהדות – היא גם רלוונטית במיוחד. רוזנהיים, פרופ' לפסיכולוגיה קלינית, מרבה לעסוק בהיבטים הפסיכולוגיים שבדברי חז"ל ולא-מכבר אף חיבר ספר בנושא, 'תצא נפשי אליך'.

הספר מקבץ מאמרי חז"ל הנוגעים במובהק בתורת הנפש, מתוך התעמקות בהם וניתוחם בכלים פסיכולוגיים מקצועיים. 'תצא נפשי אליך' הוא גם שמו של אחד מפרקי הספר, העוסק ב'אמפתיה' – הזדהות עם הזולת. השם שאוב מדברי רבי לוי על הפסוק בישעיהו, "ותפק לרעב נפשך" – "אין לך ליתן לו (מזון)? נחמהו בדברים; אמור לו, תצא נפשי אליך שאין לי מה ליתן לך".

להקשיב לבני-אדם

יש גם פרק העוסק בעניין שהוזכר לעיל – 'אבלות ותנחומין'. תוכן הפרק מיוחד למקורות ההלכה וחז"ל העוסקים במוות של אדם (גסיסה, פרידה, אנינות, הלוייה, קבורה, הספד, אבל ותנחומים), ובחצגת היישום הפסיכולוגי שממלא כל שלב וכל מעשה במסכת האבלות שעל-פי היהדות.

הפרופ' רוזנהיים נולד בפרנקפורט-דמיין ועלה לירושלים עם הוריו כשהיה כבן שלוש. סבו, הרב יעקב רוזנהיים, היה נשיאה הראשון של אגודת-ישראל העולמית וזכה בתואר 'מורנו' בחתימתם של האדמו"ר מגור ושל רבי חיים-עוזר גרודז'נסקי. בבחרותו למד בישיבת 'קול תורה'. אל עולם האקדמיה הגיע בשנים שלאחר מכן. את עבודת הדוקטורט ואת ההתמחות שלו עשה באוניברסיטת

חדש

תזמורת שלהבת

מגישה:

האוסף - 5 שעות של מיטב המוזיקה החסידיית מכל הזמנים

חובה בכל בית יהודי

ביצועים מחדשים ומרגשים...

ובמה:
יהי החדש, תהא השעה הזאת. הנשמה לך, מכניס רחמים, יחד יחד, פיה פתחה, טוב להודות, ייה-מה-מיין, והתענג על ה', מלכותו נצח, שירו למלך, מה אשיב לך, אורך ימים, מאמינים, ושיר אערך לך, פתחו שערים, תפילה לפני, הודו לה', זכרני נא, אליך אלוקים ועוד רבים וטובים...

5 תקליטורים
מסדרת "הנשמה לך" באריזה מהודרת

מבצע!

את האוסף אפשר להשיג רק ב'יודאיקה' 1-700-704120

הוצאת יודאיקה לוי
welfare
03-9044510/70

פינת ההלכה

מאת הרב יוסף גינזבורג, רב אזורי עומר

סיום תשעה באב

שאלה: מתי מסתיימים הצום ודיני האבלות לפרטיהם?

תשובה: למרות חומרתה של האבלות על החורבן, נקרא תשעה באב בפסוק 'מועד', ולכן אין אומרים בו תחנון, מפני שאנו מובטחים שיהפוך לששון.

בכמה עניינים מקילים מחצות היום. אחר חצות (12:46) מותר לשבת על כיסא רגיל. כמורכ מותר אז לעשות כל מלאכה, בתנאי שלא ימשך האדם בעסקיו ויסיח דעת מן האבלות. אין מכינים צורכי סעודה לפני חצות, אך השנה מותר לבשל לאפות לכבוד השבת. כמורכ אין מסדרים ומנגנים את הבית כל היום, אך המקילים להתחיל בזה אחר חצות – אין מונעים זאת מהם.

בתפילת המנחה מניחים ציצית ותפילין בברכה, והכול אומרים בה תפילת 'נחם'. מנהג חב"ד לומר שיעורי חת"ת לפני מנחה, אך את הרמב"ם לומדים רק במוצאי היום. הצום עצמו (כל חמשת העיניים, כביום-כיפור, וכן

ההימנעות משאילת שלום) מסתיים רק עם צאת הכוכבים (במרכז הארץ בשעה 8:00). אז גם נוטלים ידיים שש פעמים לסירוגין, כבכל יום בעת הקימה בשחרית (בבוקר נוטלים רק עד שורשי האצבעות).

בתשעה באב לעת ערב הציתו אש בבית-המקדש והוא נשרף עד שקיעת השמש שלמחרת. לכן נהוג שלא לאכול בשר ולא לשתות יין (ולהימנע מברכת שהחיינו) גם למחרת, אולם רבים נוהגים בזה רק עד חצות היום. האשכנזים נוהגים להימנע גם מתספורת וכיבוס. אולם השנה, כיוון שמחרת הצום הוא ערב-שבת, מותר לכבס ולהסתפר מהבוקר, ובמקום הצורך מיד בערב, ואף ברחצה בבריכה אין איסור (ויש מתירים גם בשר ויין).

הבטיחנונו חז"ל: "כל המתאבל על ירושלים – זוכה ורואה בשמחתה".

מקורות: שו"ע או"ח ונו"כ, סימנים: תקנ"ד, כ"ב; כה. תקנה. א. תקנה. תקנה. תקנה; ג. ערוך-השלחן סו"ס תקנ"ב ותקנ"ט. כ"ה-החיים תקנה; ה. ארחות-חיים (ספינקא) תקנה. א. שערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב, ס"ו רל. ולקוט-יוסף ה' 586. נטעי גבריאל בין המצרים פרקים כ"ט, כ"ט, ושי"י.

"שולחן שבת" עושה לכם שבת אחרת

שולחן השבת שלכם יראה אחרת עם הסדרה המופלאה

על כל פרשה שלוש-עשרה שיחות ורעיונות, עשירים וקולעים, בעלי מסר ומוסר-השכל, בשפה שווה לכל נפש. מעובדים מאוצר שיחותיו של הרבי מליובאוויטש, המאיר את פרשיות התורה ואת מועדי ישראל באור מקורי ומיוחד

להשיג בחנויות הספרים המובחרות. להזמנות בכרטיס אשראי (ולא תוספת דמי משלוח): 'יודאיקה', 03-9606120

